

Maar wel doet hij een voorslag, wel meent hij een oplossing te zien in een bepaalde richting. Zeker, heel precies zegt hij niet, hoe de dingen naar zijn inzicht zullen zijn. Maar door de ietwat mistige atmosfeer aan de rotsen-kust ziet hij toch in de verte, zij het ook wat onomlijnd, het havenhoofd.

En daarheen wil hij het scheepken van ons onderwijs gestuurd zien.

De door Dr Smit uitgesproken gedachten zijn belangrijk genoeg, om er een paar artikelen aan te wijden.

Dit te meer, waar zijn poging zeer is te prijzen. Zeker, het zal blijken, dat er vragen overblijven.

Misschien wel zóó, dat we moeten constateeren, dat, wanneer de oplossing gezocht wordt in de richting, waarin Dr Van der Vaart Smit wil, er slechts twee groepen van ons volk voldaan zijn. En dat zijn juist groepen, waarbij de geachte schrijver niet behoort.

De Roomschen en de „neutralen“ zullen waarschijnlijk tegen zijn oplossing geen bezwaren inbrengen.

Maar ernstige bedenking zal er wellicht komen van de zijde van het protestantsch volksdeel. En dan juist van de zijde van hen, die er prijs op stellen, dat hun kinderen niet slechts naar een school gaan, waar een „christelijke geest“ heerscht maar die willen, dat de doopbelofte, dat ze hun kinderen ook zullen doen onderwijzen „naar de voorzeide leer“ wordt ingelost.

Wanneer we het onderhavige onderwerp gaan bespreken, dan willen we onmiddellijk vaststellen, dat voorop blijft staan, dat we spreken over deze kwestie binnen het raam van de tegenwoordige grondwet.

Dat deed ook Dr Smit, en dat zeer terecht.

Immers het zou niet verstandig zijn zoo te willen, maar het zou ook praktisch wel onuitvoerbaar zijn, een plan te realiseren, dat gelijk zou staan met een eisch tot grondwetsherziening.

Het grondwetsartikel, dat we hebben, biedt evenwel voldoende ruimte om zich onderscheiden toestanden te denken. De financiële gelijkstelling kan zeer wel worden uitgevoerd op een wijze, die allermint een waardeerings-gelijkstelling of een gelijkstelling in de schatting van den wetgever beteekent.

De wegen voor het openbaar en het bijzonder onderwijs kunnen nog zoo verschillend zijn. Gelijk dat thans ook nog is. De mogelijkheid van het „lastig gevallen worden“ is er voor het christelijk onderwijs ook thans nog.

En zoo ook is er voor de toekomst allerlei oplossing denkbaar, zonder dat ook maar in de verte de gedachte behoeft te zijn aan een verandering in een van de meest besproken artikelen van de Nederlandsche grondwet.

Wanneer we nu ons onderwerp gaan behandelen, dan beginnen we met een volgend maal een flinke ruimte af te staan voor de weergave van het gevoelen van Dr Van der Vaart Smit.

Met het daarbij verkregen gegeven beginnen we de voorstelling van onze eigen beschouwing — waarbij blijken zal, dat veel van de opmerkingen van den schrijver der bekende brochure van trefende juistheid zijn, maar andere, en daarbij zeer gewichtige, nimmer ofte nooit onze instemming kunnen hebben.

J. W.

LITERATUUR EN KUNST.

Jacobus van Looy.

In dit eerste artikel, dat na de zomer-inperking van ons blad in deze rubriek verschijnt, willen we gaarne nog even terugkomen op een feit, dat reeds eenige weken achter ons ligt.

Den 12en September j.l. vierde de schilder-schrijver-dichter Jacobus van Looy zijn zeventigsten verjaardag en in dat feit, dat allerwegen in de literaire pers werd gedacht, ligt ook voor ons aanleiding, om met een enkel woord op de beteekenis van de Van Looy-figuur te wijzen.

Algemeen bekend als de Auteur van de auto-biografische verhalen „Jaapje“ en „Jaap“, maar voor velen zoo ook alleen bekend, is het wellicht niet ondienstig, nu de omstandigheden zulks meebrengen, ook op het andere werk van dezen kunstenaar de aandacht te vestigen.

Bij de beschouwing van Van Looy's proza — want dat is het beste van z'n literair werk — dienen we in 't oog te houden, dat hij meer nog dan literair, beeldend kunstenaar is, schilder van erkende verdienste (welke, jaren geleden al, in de toekenning van de „prix de Rome“ haar uitdrukking vond). Want als zodanig openbaart hij zich voor alles ook in z'n literair werk. Zijn proza is van een sterk-beeldend karakter, uitdrukking van diepdoordringende waarneming van het omringende leven, visionair veelal en rijk van kleuren-impressie. „In zijn werk ziet men den schilder“, zegt Prof. Prinsen, „hem lezen is hem zien werken voor zijn ezel, zettend vast en welbewust zijn toetsen door en over elkaar, geestig vegend en modelleerend in de natte verf“. En dan doet hij niet slechts het gebeuren zelf zien, dat hij in een weelde van woorden-kleur schildert, maar hij dringt ook door tot de

sfeer, waarin het geschiedt, die ontledend en peilend in haar wezen. „Aandoening en indruk“ worden, naar Maurits Uylert het uitdrukt, door zijn „doordringend zien, peinzend en met medegevoel zien“ bij Van Looy „tot iets wat men openbaring kan noemen“. „Zoo roept“, ik citeer andermaal Maurits Uylert, „Van Looy's proza in flonkeringen en glansen van helle, beeldende taal een werkelijkheid en een wereld voor ons op, een wereld, waarin wij leven, en die niet minder wezenlijk is, dan onze eigen ervaringen“.

„Jaapje“ en „Jaap“, die bovendien proeven zijn van tintelende vertelkunst, doen ons inderdaad zoo den Schrijver kennen, maar al van meet aan zien we in Van Looy's proza dat beeldend karakter. Zijn schets „Een dag van Sneeuw“, die in den eersten jaargang van de „Nieuwe Gids“ verscheen, in 1886 dus, trok daardoor reeds de aandacht, en het is de merkwaardigheid van Van Looy's kunst, dat diezelfde structuur in zijn later werk bewaard bleef, door alle wisseling van inzicht op literair terrein heen. Daardoor kan Prof. Prinsen er terecht „een vastheid en rust, een kracht en zelfbewustheid“ in roemen, die slechts weinigen van de Nieuwe Gidsers hebben bereikt, daardoor ook heeft het persoonlijkheid.

Van Looy's literaire arbeid dateert van den tijd, toen zijn schilderscarrière reeds gemaakt was. Begonnen als letterzetter, straks als schildersknecht, kwam hij met groote energie tot de studie aan de Academie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam, en, na de voltooiing daarvan, tot een spoedige, alleszins verdiende bekendheid. Eerst na z'n studiereis (dank zij de prix de Rome) naar Italië, Spanje en Marokko, toen dus zijn persoonlijkheid gevormd was en z'n kunst belijning had gekregen, begon hij met literairen arbeid, door bij te dragen aan de „Nieuwe Gids“. Hierin zal ongetwijfeld voor een goed deel de verklaring liggen van het feit, dat de kunst van Van Looy haar eigen karakter behield in haar verdere ontwikkeling (die minder een groei was, dan wel verfining en verdieping), waar de meesten, die met hem in de „Nieuwe Gids“ debuteerden, nog niet tot een geheel eigen beschouwing en dus niet tot een eigen uitdrukking waren gekomen. De „Sturm und Drang“, die hem telkens van inzicht, en veelal ook van richting deed veranderen, was bij eigenlijk al te boven: zijn kunst-opvatting had haar positieve gestalte verkregen.

Duidelijk blijkt dit, als we den bundel „Proza“ lezen, die in 1892 door de samenvoeging van verschillende „Nieuwe Gids“-bijdragen ontstond. Daar in vinden we stukken („Een Stierengevecht“, „De Hengelaar“, „De dood van mijn poes“, „De Nachtcactus“), die evenzeer van een welbewust inzicht als van een beheerschte techniek getuigen, en die nog altijd door haar schoonheid van visie en zeggings bekoren, ofschoon de dertig jaren, die sinds de verschijning verliepen, ons ook andere vormen en kleuren brachten ten aanzien van de proza-kunst. Een latere, gelijksoortige bundel, „Feesten“ (van 1902), meer psychologisch nog dan de eerste en daardoor dieper indringend, bevestigde zijn positie als literair-kunstenaar niet weinig.

Tusschen deze beide geschriften in verscheen het reisverhaal „Gekken“, dat in de teekening van herinneringen aan Marokko, de sterk-visionaire uitbeelding is van de worsteling, die hij voor zijn artistieke overtuiging daar doorgemaakt had; en diezelfde sfeer van bespiegeling en droom, behield hij in de latere „Wonderlijke avonturen van Zebedeus“, waarin hij soms zelfs tot volkomen abstracte fantasie komt. Deze beide, zeer persoonlijke en daarom vaak moeilijk te begrijpen geschriften, zijn zeker de minst bekende (we zeggen niet: minst betekenende) van zijn boeken, omdat uiteraard, het visionaire van een kunstenaar — we denken b.v. aan zodanig werk van Potgieter — boven de directe en algemeene bevassing van den lezer ligt, die in een andere, veelmeer concrete verhouding tot de dingen staat.

De intrinsieke waarde van Van Looy's proza spreekt daarom veel sterker uit het meergenoemde „Jaapje“ en „Jaap“ en uit den bundel „Reizen“, waarin hij met strak-oostersche kleurkracht vlakten en bergen, menschen, dieren en planten teekent van het Marokkaansche land. Hier is Van Looy weer schilder-in-woorden bij uitnemendheid...

De poëzie van dezen kunstenaar is in hoofdzaak vertaling, van Maebeth, Hamlet, Romeo en Julia, van de „Nuit de Mai“ (van Alf. de Musset) e.d. In de gebondenheid aan het origineel, gaat daarin veel verloren van wat juist het voornaamste is in Van Looy's werk, het eigene.

Zoo zien we, in groote lijnen, den arbeid van den thans zeventigjarigen kunstenaar, een arbeid, ontstaan te midden van zijn werkzaamheid als schilder, die voor hem de hoofdzaak was en bleef. Dat de beteekenis van deze kunst, die, dank zij haar beeldend vermogen zoo bijzonder paste in de sfeer van de wassende, moderne begrippen, aanzienlijk is, kan wel niemand ontkennen; de bekendheid, die ze nog altijd geniet, is trouwens de illustratie in feite daarvan. Ook in onze christelijke kunst-beschouwing is voor een objectieve waardeering ongetwijfeld plaats. Maar bevredigen kan het werk van Van Looy ons toch niet, omdat hij in z'n zoeken naar en ontleden van schoonheid niet gaat

daar, waar ze, naar onze overtuiging, alleen en werkelijk is. Christelijke kunst wil ook het leven en de werkelijkheid zien, maar dan onder andere belichting. Wat Van Looy in zijn groote levens-liefde, die inderdaad aan zijn werk bekoring en warmte geeft, ziet, is alleen de naar den mensch gekeerde zijde en die doorschouwt en ontleeft hij met al de innigheid van den begrippenden en meevolenden kunstenaar. Maar er is voor ons besef ook nog een andere kant aan het leven, hooger dan de alleen-menschelijke en de analyse daarvan, die belangrijker is dan van de eerste, omdat ze reikt ver over de grenzen van het tijdelijke, vinden we niet. En daarom vinden we ons ook niet bevredigd in deze technisch zeer hoog staande kunst.

C. T.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Drie kwesties in China.

I.

De belangstelling voor den zondingsarbeid in China, welke toch steeds groot was, is zeer toegenomen sinds de revolutie het volk teisterd en het Russisch bolsjewisme meewerkt, om de gehate vreemdelingen te verdrijven, in ieder geval China van de macht en den invloed van Engeland en Japan vrij te maken.

Uit het Septembernummer van het „Nieuw Allg. Miss. Zeitschrift“ blijkt ook, hoe sterk China de aandacht tot zich trekt, want niet minder dan 28 bl. van de 32 zijn aan dit land gewijd.

In Mei van dit jaar vergaderde in Shanghai gedurende een week de N. C. C. (National Christian Council of the churches). Sinds 1922 is deze Christelijke Nationale Raad aan den arbeid; hij was de vrucht van de nationale opwaking, die overal in het Oosten valt waar te nemen, en behalve in China ook in Engeland, Indië en in Japan zulk een Raad in het aanzijn riep. Het ligt dan ook voor de hand, dat de meerderheid van den Raad in China uit Chinezen bestaat, die niet alleen de kerken vertegenwoordigen, gelijk de naam zou doen denken, maar ook verschillende christelijke verenigingen en bewegingen. Al deze corporaties, waarvan natuurlijk de zendingscorporaties een zeer groot contingent uitmaken, benoemen 75 leden, terwijl deze tezamen de overige 25 aanwijzen, om zoo het honderdtal vol te maken.

In een artikel nu ongeveer drie jaren geleden, wezen wij er op, welk karakter deze Raad vertoont, en om nu niet in herhalingen te vallen herinneren wij er slechts aan, dat hij alleen advies geeft en geen bindende besluiten neemt, en dat theologische verschillen niet behandeld worden. Trouwens, er blijft dan nog stof genoeg over voor arbeid, daar vooral in de laatste jaren de belangrijke zendingskwesties zich vermenigvuldigen, en de Raad zich ook bemoeit met kwesties, die op het algemeen christelijk leven betrekking hebben, en ook begeert in te werken op de maatschappelijke verhoudingen; zoo hield hij zich een vorig jaar bezig met kinderarbeid en te langen werktijd in fabrieken.

Ditmaal vroegen vooral de aandacht het opiumvraagstuk en de anti-christelijke beweging onder de studenten.

Het opiumvraagstuk heeft een lange lijdensgeschiedenis achter zich, en is een schande voor de christelijke natie geweest. Maar de laatste jaren is het een nieuw stadium ingetreden.

In 1917 toch had China met het opiumkwaad gebroken; maar ziet, nauwelijks een paar jaar later hebben de militaire gouverneurs, die in dit arme land alles te zeggen hebben, weer de aanplanting van de opium bevolen, om van de opbrengst de dure legers te kunnen betalen, waarmee zij hun aangevochten macht moeten handhaven. Zoo is het land allerwege weer met opiumplanten overdekt, waarvoor zware belasting moet worden betaald, terwijl de militaire macht het monopolie heeft.

Gevolg is natuurlijk, dat ook de bevolking weer aan de opium verslaafd raakt. Ook hier wekt gelegenheid genegenheid. Het kwaad heeft zelfs zulk een omvang genomen, ook onder de Christen-Chinezen, dat vele kerken weigeren over de opiumschuivers tucht uit te oefenen; zij zouden daarvoor, zeggen zij, wel heel de kerk kunnen censureren. Dit wordt een onhoudbare toestand; wordt het kwaad niet krachtig aangegrepen en uitgebannen, dan gaat de Chineesche kerk aan deze zonde te gronde.

De Chr. Nat. Raad heeft zich dan ook in zijn vergadering lang en breed met deze zaak beziggehouden, en ten slotte als zijn oordeel uitgesproken, dat deze zonde van het opiumgebruik op één lijn moet worden gesteld met loterijspel en prostitutie en op dezelfde wijze moet worden bestreden. De kerken behoeven dus strenge tucht uit te oefenen zonder verschooning, omdat de tijden zoo buitengewoon ernstig zijn. Van dit besluit kunnen wij dankbaar nota nemen.

De tweede kwestie, waarvoor de Raad stond, was de nog steeds toenemende anti-christelijke beweging onder de studenten. Een breede, langdurige bespreking werd aan dit punt besteed. Deze studentenbeweging is daarom van zooveel beteekenis, omdat zij tot dusver het Christendom niet ongenegen waren en straks de leidende positie in het Chineesche volk zullen innemen. De beweging is gericht tegen het Christendom in het algemeen, en tegen de zendelingen, de kerken en den naam van Jezus Christus in het bijzonder, zoodat deze allen in woord en geschrift bestreden worden. Tot